

Tidligere i Tidsskriftet

Om skarlagensfeber og sykkeløftere anno 1885

Hva var leger opptatt av for 118 år siden? Vi har bladd i Tidsskriftets femte årgang. I dette og neste nummer presenterer vi noen av de høyst varierte temaer som da stod på menyen.

Årgangen er dobbelt så omfangsrik som da forløperen, Tidsskrift for praktisk medicin, ble publisert første gang i januar 1881 (se Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 126). Som nå hentet man stoff fra andre publikasjoner. Blant annet siterte signaturen W. fra en artikkel hos «kollegaen», Nordisk medicin. Der hadde Axel Johannessen (1849–1926), daværende kommunelege i Bærum, beskrevet en skarlagensfeberepidemi i Lommaldalen 1883–84:

«[...] da disse (undersøkelsene, red. anm.) er særdeles metodisk utførte, tillader vi os at henlede vore Læseres Opmærksomhed paa den lille Afhandling, der danner et følgeverdigt Mønster for lignende epidemiologiske Studier.

[...] Læseren faar detaljerede Oplysninger om hvert enkelt Sygdomstilfælde med deres Komplikationer og mulige Smitteforhold, sammenstilte familievise. Johannessen har dernæst for den Bygd, hvori de 68 Tilfælde optraadte, afholdt en særskilt Folketælling og fremstiller derved de sædvanlige statistiske Sammenligninger i en særdeles præcis Form.

[...] For at studere den skarlatinøse Nyreaffektion, hvorom saa høist forskjellige Anskuelser gjør sig gjældende, kræves daglige Undersøgelser af samtlige Angrebnes Urin, et Arbeide, som J. da ogsaa næsten fuldstændigt har gjennomført. Herved har han konstateret, at den Feberstadiet ledsagende Albuminuri eller lette akute Nefrit blot forekommer

sjelden eller undtagelsesvis. Han har kun en eneste Gang fundet Æggehvide i Urin fra den 1ste Uge, nemlig paa 5te Dag hos en Patient, der senere viste Tegn paa sædvanlig postskarlatinøs Nefrit.

[...] Den største Procent af Nefriter (83,3 %) traf de Syge, der holdtes i Sengen, medens de ambulante Tilfælde kun opviser 3,8 %. Dette synes (Ref.) at maatte forklares derhen, at Nefriten staar i Forhold til Infektionens Intensitet idetheletaget, og J. er derfor tilbøielig til at hylde den gamle Lære om «frisk luft» som det bedste Forebyggelsesmiddel mod denne Komplikation.»

Udmerket Hjælp

I en av de to oktoberutgavene samme år reklamerer Johan Stendal (1857–1918) for en nymotens løfteanretning – «et i Hannover af Dr. Hase opfundet Krankenheberapparat». Men først måtte han fortelle hvordan det gikk til at Diakonissehuset i Oslo var raskt ute med å bestille et eksemplar:

«I slutningen af forrige Aar modtog Korpslæge Aug. Koren fra en varmhjertet kvindelig Slægtning paa Vestlandet – Navnet byder Diskretion at fortie, uagtet hun vel fortjente at erindres for den virksomme Deltagelse, hun har vist lidende Medmennesker – et Brev, hvori hun fremholder Vigtigheden af, at der anskaffes Apparater til at løfte lamme og ubehjælpelige Syge op af Sengen, medens dennne opredes, Forbindinger skiftes, begyndende Liggesaar vadskes m.v.»

Også på denne tiden var dagspressen med på å sette dagsorden. For en kollega av Stendal hadde tatt affære «umiddelbart efter en Opsats i Aftenposten». Slik rekapitulerer kandidat Stendal de gode erfaringer Diakonissehuset hittil hadde gjort med det mekaniske løfteapparatet:

«[...] Vi havde f. Ex. i forrige Semester liggende en patient med Cancer mammae, der blev opereret, efter at der allerede var betydelig spredt Knudedannelse i den omgivende Hud samt Infiltration af Glandler i Axillen og op i Mohrenheim's Grube. Det kom snart Recidiv i Operationssaaret, som det dog ved gjentagne Efteroperationer lykkedes at holde inden moderate Grændser, og Metastaser blandt andre Steder ogsaa til høire Laarben,

Artikler som refereres finnes i fulltekst på www.tidsskriftet.no – velg Tidligere i Tidsskriftet fra menyen på venstre side. Spalten redigeres av Kari Ronge.

hvor der kom stor Ømhed og Svulst, samt ca. 1/2 Aar før døden spontan Fraktur et stykke nedenfor Collum. Den allermindeste Bevægelse af Benet forårsagede Patienten heftige Smerter, saa det var umuligt at stelle med hende uden at dette forvoldte hende de største Pinsler. I dette Tilfælde viste Hase's Sygeløfter sig af overmaade stor Nytte.»

Dog ikke brugelig i ethvert Tilfælde

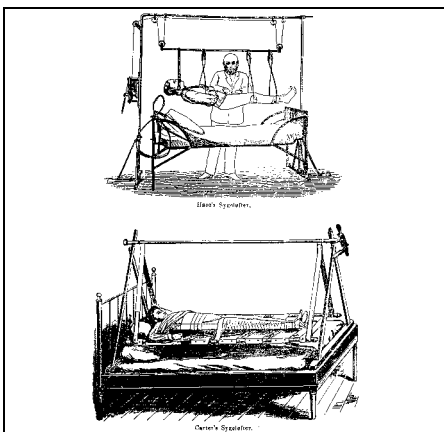
«[...] Vi havde saaledes paa samme Tid en anden Patient med Nyresygdom efter Partus. Hun kom ind 6 Uger efter Partus, som var paafulgt af Peritonit, hvorefter der udviklede sig kronisk Morbus Brighti. [...] Sygdommen skred senere jevnt fremad og hun døde efter 6 Maaneders Ophold.

[...] Nogle Dage før Døden gangrænere bort større Stykker af Bløddelene paa begge Laar. Hun var den længste Tid saa tung og ubehjælpelig at det var forbundet med stor Kraftanstrengelse fra Pleiepersonalets Side at løfte hende i Sengen. Hun havde i lang Tid stærk Dyspnoe, der efterhaanden steg til Ortopnoe, saa at hun Nat som Dag maatte sitte opreist i Sengen. Strax hun forsøgte paa at lægge sig ned, holdt hun paa at kvæles. Paa Grund af at hun ikke kunde indtage horisontalt Leie, kunde ikke Hase's Sygeløfter bruges ved de uafsladeligt fornødne Udbedringer af Leiet, og naar hun skulde paa Bækkenet.

Da der nu mod Udgangen af forrige Aar var blevet averteret i «The Lancet» et andet Sygeløfteapparat, havde Dr. Wulfsberg til Sammenligning ogsaa anskaffet dette. John Carter's invalid lift (London) er i Modsætning til forrige, som er af Jern, forarbejdet af Træ. Den hviler, som Afbildningen viser, paa 2 Tvertrær, der lægges tværs over Sengen [...].»

Forfatteren gir deretter en detaljert beskrivelse av de to sykkeløfterne, før han gir råd til sine kolleger:

«Til privat Pleie og for mindre Sygehuse kan vi anbefale Carter's Appar, for store Sygehuse vil det være heldigst at anskaffe begge. [...] Herved er ogsaa taget Hensyn til Prisforskjellen. Hase's Apparat kostede Diakonissehuset (direkte bestilt, altsaa uden Avance for nogen Mellemand) Kr. 198,48, medens Carter's paa samme Maade kom paa Kr. 79,44.»

Om de ikke var så mange eller i farger – også Tidsskriftets femte årgang hadde illustrasjoner: «Træsnittet har Hr. Falchenberg velvillig laant os til Reproduksjon ved nærværende Anledning.»